

VA-strategi och planeringsförutsättningar

Del 1 av Vattentjänstplan för Hörs kommun 2025

Samrådshandling 2025-01-20

Foto: Flygbild Ormanäs avloppsreningsverk

Inledning	4
Framtida utmaningar	5
Revidering och uppföljning.....	5
Planeringsförutsättningar	7
Nuläget	7
Framtidsperspektivet	7
Målbild för Mittskåne Vatten	9
Ekonomisk hållbarhet och finansiering	10
Sammanfattning av planeringsförutsättningar.....	10
Utbyggnadsstrategi för den allmänna anläggningen	12

Inledning

Detta dokument utgör den första delen av Höors kommuns vattentjänstplan. Vattentjänstplanen utgår från tidigare antagen VA-plan 2020 med uppdatering samt tillägg enligt de förändringar som skett i § 6 i lagen om allmänna vattentjänster (LAV). Lagändringen (6§ a-d) innebär att alla kommuner ska ha en aktuell vattentjänstplan innehållande kommunens långsiktiga planering över hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses och vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid skyfall. Vattentjänstplanen ersätter antagen VA-plan 2020 i sin helhet.

En kommunal vattentjänstplan är ett styrdokument som beskriver hur VA-försörjningen ska ordnas långsiktigt i hela kommunen. Vattentjänstplanen sträcker sig över en 12-årig tidsram och syftet med vattentjänstplanen är att få en heltäckande långsiktig planering för hela kommunens vatten- och avloppsförsörjning både inom och utanför nuvarande kommunala verksamhetsområdet för VA. Med VA-försörjning menas dricksvattenförsörjning samt omhändertagande av spillvatten, dag- och dräneringsvatten. Genom långsiktighet avser kommunen att säkra ett hållbart VA-system, både vad gäller anläggningars och ledningssystemens funktion, minska utsläpp av näringsämnen till recipienterna och att tydliggöra vilka behov av åtgärder eller kunskapsuppbyggnad som finns för framtiden.

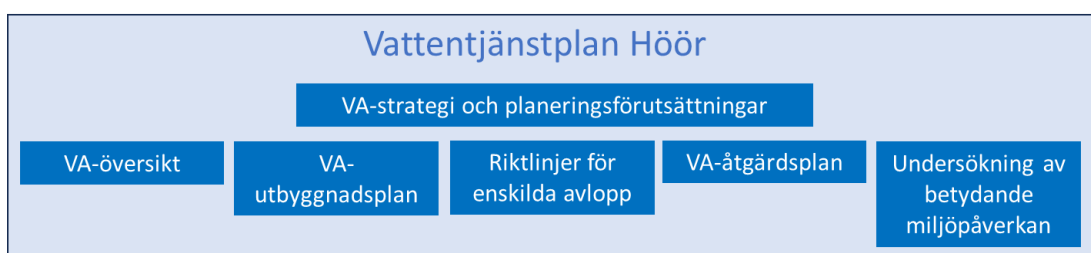
Vatten- och avloppsförsörjningen är en viktig del i samhällets infrastruktur och behoven styrs till stor del av kommunens planer på utbyggnad och utveckling. Vattentjänstplanen har därmed en stark koppling till översiktsplanen i Höör. Parallellt med utbyggnaden av ny infrastruktur behöver verksamheten anpassas till ökade krav både från myndigheter och kunder.

Arbetet med vattentjänstplanen har genomförts tvärfunktionellt mellan Mittskåne Vatten, strategiska enheten och miljöenheten i Höör. WSP har anlåtats som konsulter för behovsbedömning av VA-utbyggnadsområden. Arbetet har förankrats både politiskt och på tjänstemannanivå under arbetets gång.

Vattentjänstplanen för Höors kommun består av följande delar:

- **Del 1: VA-strategi och planeringsförutsättningar** - detta dokument avser att ange den strategiska riktningen för planeringen av VA-försörjningen i kommunen.
- **Del 2: VA-översikt** - beskriver nuläget för VA-försörjningen i kommunen, lagstiftning och andra styrande dokument. Här ingår även resultat från skyfallskartering.
- **Del 3: VA-utbyggnadsplan** - beskriver vilka områden som ligger utanför kommunalt verksamhetsområde där kommunen enligt §6 LAV har ett ansvar för kommunal VA-försörjning. VA-utbyggnadsplanen baseras på en genomförd behovsbedömning där det har bedömts vilka områden det föreligger ett kommunalt ansvar för VA-försörjningen.
- **Del 4: Riktlinjer för enskilda avlopp** - beskriver kommunens riktlinjer för tillsynsverksamhet avseende enskilda avlopp.

- **Del 5: VA-åtgärdsplan** - beskriver planerade åtgärder för att säkerställa den långsiktiga VA-försörjningen inom de 12 kommande åren.
- **Del 6: Undersökning av betydande miljöpåverkan** - beskriver resultat från undersökning om planen kan medföra betydande miljöpåverkan enligt Miljöbalken 6 kap.

Figur 1 Schematisk beskrivning av de delar som ingår i Vattentjänstplanen för Höors kommun

Genom att besluta om denna vattentjänstplan åtar sig Höors kommun att arbeta med och utveckla den allmänna VA-anläggningen i den riktning som planen anger. Den behöver vara hållbar över tid för att möta de utmaningar i form av utbyggnader och reinvesteringar som behövs för att klara miljömål och driftsäkerhet. Kommunen genom Mittskåne Vatten behöver även i framtiden kunna leverera ett dricksvatten och ordna en långsiktig hållbar avloppshantering både för nuvarande kunder och ge utrymme för att kommunen ska kunna växa. Även utanför nuvarande verksamhetsområde behöver vatten- och avloppshanteringen vara hållbar och fastighetsägare kommer också behöva uppgradera sina avloppsanläggningar. Kommunen behöver genom miljötillsynen säkerställa att det sker och på så sätt bidra till minskad miljöbelastning på vattenförekomsterna i kommunen.

Framtida utmaningar

De största utmaningarna i kommunen är, eftersom kommunen växer och att det finns relativt stora utbyggnadsplaner, att tillskapa tillräcklig kapacitet i ledningsnät, vattenverk och avloppsreningsverk. Parallellt med detta finns ett stort reinvesteringsbehov på befintliga anläggningar. Beslut finns att behålla de mindre VA-anläggningarna i Norra Rörum, Tjörnarps och Snogeröd. Dessa avloppsreningsverk och vattenverk måste även utvecklas och reinvesteras i. Förstärkning av vattenförsörjningen behövs för Höors tätort och kapaciteten på det största avloppsreningsverket i Ormanäs behöver utökas.

En del i arbetet med den framtida VA-försörjningen i kommunen är att arbeta för att minska det läck- och dräneringsvatten, så kallat tillskottsvatten, som tillförs ledningsnätet för spillvatten. Det belastar både ledningsnät och avloppsreningsverk i onödan och minskar på så sätt kapaciteten. Kapacitet som behövs för att möjliggöra kommande exploateringar. I det arbetet kommer även privata fastighetsägare bli berörda då en hel del av ledningsnätet ligger på privat mark och därmed är fastighetsägarens ansvar.

Revidering och uppföljning

Revidering av vattentjänstplanen ska göras en gång per mandatperiod, men VA-planeringen är en ständigt pågående process i och med arbetet med

investeringsplaneringen som uppdateras varje år inom Mittskåne Vattens budgetarbete. Syftet med detta dokument, **VA-strategi och planeringsförutsättningar**, är därmed att ta ut riktningen för kommunens arbete med vatten- och avloppsförsörjning samt tillsyn av enskilda avlopp.

Kommunfullmäktige beslutar om ändrad vattentjänstplan.

Planeringsförutsättningar

Nuläget

Den allmänna VA-försörjningen består av tjänsterna vattenförsörjning, spillvattenhantering och dagvattenhantering.

Höors tätort försörjs med dricksvatten från Karlsviks vattenverk som behandlar grundvatten till dricksvatten. Tjörnarp försörjs från ett eget grundvattenverk, liksom Norra Rörum. Spillvatten renas i fyra avloppsreningsverk, Ormanäs (Höors tätort), Tjörnarp, Norra Rörum och Snogeröd, där recipienterna är Östra Ringsjön samt Tormestorpsån. Verksamhetsområde för dagvatten finns i stora delar av Höors tätort med kringliggande områden samt Tjörnarp och Snogeröd och delar av Norra Rörum. Anslutningsgraden till den allmänna VA-anläggningen är relativt låg jämfört med kommuner av samma storlek, vilket beror på att kommunen har en ganska stor yta med mycket bebyggelse på landsbygden.

Anläggningarna och ledningsnätet har ett stort förnyelsebehov och kapaciteten behöver ökas för att möta framtida behov. Det innebär att reinvesteringsbehovet är stort på de allmänna VA-anläggningarna. Närmare beskrivning av det allmänna VA-systemet går att läsa i den andra delen av vattentjänstplanen- **VA-översikten**.

Enskilda avlopp

Det finns ca 2 800 enskilda avloppsanläggningar inom kommunen. Av dessa ligger ca 1000 inom tätbebyggda områden som kan bli aktuella för utbyggnad av kommunalt VA på längre eller kortare sikt. Det finns i nuläget ett trettiotal minireningsverk i kommunen, men i övriga fall rör det sig om olika typer av markbaserade reningsanläggningar, i en del fall kombinerade med slutna tankar. Huvuddelen av de slutna tankarna finns inom tätbebyggda områden där det inte är lämpligt med utsläpp av WC-vatten.

Det finns aktuella statusbedömningar för ungefär hälften av de enskilda anläggningarna i kommunen. Bedömningsskalan är baserad på Naturvårdsverkets checklista för små avlopp. Bland de gröna anläggningarna finns en betydande andel som åtgärdats efter att ha dömts ut i tillsynen. Närmare beskrivning av kommunens arbete med enskilda avlopp går att läsa i den andra delen av vattentjänstplanen- **VA-översikten** och i den fjärde delen av vattentjänstplanen- **Riktlinjer för enskilda avlopp**.

Framtidsperspektivet

Befolkning och bebyggelseutveckling

Vid planering av investeringar i infrastruktur för vattentjänster behöver hänsyn tas till befolkningsutvecklingen under lång tid framöver. Ju större investeringen är desto viktigare är det att man har ett långsiktigt perspektiv. Investeringarna har lång avskrivningstid och

behöver därmed vara anpassade för en framtida belastning och behov på lång sikt. I vissa fall behöver investeringar göras för att klara ett behov för mer än 50 år framöver.

Höors kommun hade ca 17 400 invånare år 2023. Höors tätort är den dominerande tätorten och har ca 11 000 invånare (inklusive Bokeslund-Bokehäll, Ljungstorp, Sätöfta, Nyby, Stanstorp och Ormanäs), vilket motsvarar två tredjedelar av kommunens befolkning. Tjörnarps är den näst största orten och har 830 invånare. Därutöver finns ytterligare tre tätorter i kommunen, som vardera har drygt 200 invånare: Norra Rörum, Snogeröd och Jularp/Sjunnerup.

Befolkningen i Höors kommun växer stadigt och sedan kommunsammanslagningen 1969 har befolkningen ökat alla år utom 1998. Sedan år 2000 har befolkningstillväxten tagit fart igen och ligger på i snitt 140 nya invånare per år, vilket motsvarar en procentuell befolkningstillväxt på 0,94 % per år. Över hela perioden 1969-2016 har befolkningen ökat med i snitt 1,3 % per år.

Höors kommun gör varje år en befolkningsprognos för de närmaste 10 åren. I kommunen antas ett scenario för bostadsutveckling på 70 bostäder per år fram till 2035 samt att 10 fritidshus omvandlas till permanentbostäder varje år.

Befolkningen i kommunen beräknas öka från 17 400 invånare 2023 till 19 600 invånare 2035. För en prognos längre fram i tiden, vilket är aktuellt vid framtagande av belastningsprognoser för större ombyggnader som Ormanäs avloppsreningsverk, antas en utveckling med 1,2 % per år inom Höors tätort.

Befolkningsutvecklingen är ojämnt fördelad över kommunen och förstärker över tid den befintliga Ortsstrukturen. Huvuddelen av befolkningsökningen sker i tätorten där de allmänna VA-systemen redan är utbyggda. En större befolkning innebär dock en större belastning på befintliga system och medför på sikt att ledningsnät och anläggningar behöver byggas ut för att klara den ökande belastningen. För Tjörnarps antas en befolkningsökning motsvarande 5 hus per år och Snogeröd har en befolkningsökning på samma nivå som Höör, dvs ca 1 % per år. Norra Rörum har en begränsad befolkningstillväxt och antalet invånare är stabilt.

För landsbygden är befolkningsutvecklingen mer begränsad och enligt kommunens översiktsplan är utgångspunkten att mindre kompletteringar kan beviljas om de inordnas i befintlig struktur och bidrar till en god helhet.

Lagstiftning

VA-försörjningen styrs av flera lagar, förordningar och direktiv som måste tas hänsyn till i den långsiktiga planeringen för att tillgodose behovet av allmänna vattentjänster.

Ramdirektivet för vatten (vattendirektivet) berör bland annat skydd och förbättring av status på vattenförekomster i EU. Vattendirektivet syftar till att öka skyddet för yt-, kust- och grundvatten och att säkerställa att sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten i EU:s alla länder ska ha god status.

Vidare regleras krav på dricksvatten i dricksvattendirektivet genom föreskrifter om dricksvatten vilka bland annat ställer krav på uppföljning och kvalitet på producerat dricksvatten.

2024 har ett nytt avloppsdirektiv antagits, i det förändras avloppsdirektivet med bland annat striktare krav på rening från avloppsreningsverk och energineutralitet.

Vidare finns lagstiftning som bland annat reglerar säkerhetsarbete, bestämmelser om planläggning av mark samt slamhantering.

Närmare beskrivning av lagstiftning som berör kommunens VA-verksamhet och som behöver beaktas i den långsiktiga planeringen kan läsas i den andra delen av vattentjänstplanen- **VA-översikt**.

Klimat

Samtidigt som det behövs åtgärder i VA-anläggningarna behöver planeringen även ta hänsyn till ett förändrat klimat. Med ett förändrat klimat kan vi förvänta oss högre temperaturen framför allt under sommaren, mer nederbörd, mer frekventa skyfall och större risk för översvämningar. Fler värmeböljor kan ge ett ökat vattenbehov samtidigt som befolkningen förväntas växa. Med tanke på den långa livslängden på VA-anläggningar behöver ett förändrat klimat tas med i planeringen av investeringar för att reducera de risker som ett förändrat klimat kan medföra.

Målbild för Mittskåne Vatten

Höors kommun har mål som omfattar alla kommunala verksamheter. Målen antas av kommunfullmäktige tillsammans med budgeten. Målen bygger på Höors kommuns vision 2035. Det innebär att målen som Kommunfullmäktige har satt särskilt berör medborgare, verksamhet och ekonomi. Målen utgör en viktig del i kommunens verksamhetsstyrning som tillsammans med ekonomistyrningen visar vad kommunen ska uppnå och utveckla.

Utifrån Höör och Hörby kommunfullmäktiges kommunövergripande mål och har VA- och räddningstjänstnämnden beslutat om följande fokusområden kopplade till den allmänna VA-försörjningen. Fokusområdena är vidare indelade i olika delmål. Arbetet med delmålen kommer på olika sätt genomsyra verksamheten vid verksamhetsplanering, drift och underhåll, utredningar, genomförandeprojekt, kundnära tjänster och kommunikation.

Närmare beskrivning av kommunfullmäktiges mål och Mittskåne Vattens fokusområden som berör kommunens VA-verksamhet kan läsas i den andra delen av vattentjänstplanen-**VA-översikt**.

Ekonomisk hållbarhet och finansiering

Finansiering av VA-verksamheten sker efter principer fastställda i vattentjänstlagen. Verksamheten är avgiftsfinansierad och skattefinansiering ska bara ses som tillfällig åtgärd och i undantagsfall. Enligt vattentjänstlagen ska VA-verksamhetens kostnader fördelas på VA-abonenterna rättvist och skäligt och delas in i brukningsavgift och anläggningsavgift där den sistnämnda ska bekosta nyexploatering och utbyggnad. Brukningstaxan bekostar driftkostnader för att driva och underhålla ledningsnät och anläggningar. Även kapitalkostnader för gjorda investeringar läggs som en driftkostnad och kommer successivt innebära att kostnaden som ska fördelas ökar.

VA-taxan beslutas av kommunfullmäktige och Höors kommun följer Svenskt Vattens basförslag gällande hur taxan är uppbyggd. Basförslaget grundar sig på rättspraxis.

Sammanfattning av planeringsförutsättningar

Nedan listas planeringsförutsättningar för kommunen. Dessa är avsedda att användas vid planering av VA-utvecklingen i kommunen.

Sammanfattning av planeringsförutsättningar för vatten och avlopp i Höors kommun

- *Mittskåne Vatten ska bygga ut avloppsvattenrening och vattenförsörjning för att möta framtida befolkningsökningar.*
- *Kommunen ska vid investeringar i ny VA-infrastruktur och reinvesteringar i befintlig infrastruktur arbeta för att minimera risker ur ett klimatperspektiv.*
- *Kommunen ska vid planläggning och projektering av nya bebyggelseområden utföra höjdsättning av området på ett sätt som säkrar bebyggelsen mot översvämningar och så att dagvattenhanteringen kan ske på ett bra sätt.*
- *Mittskåne Vatten ska bygga ut vatten och avlopp i områden där ett kommunalt ansvar bedömts föreligga enligt 6§ vattentjänstlagen på uppdrag av kommunfullmäktige.*
- *Kommunen ska aktivt arbeta för att öka åtgärdstakten för tillsyn av små avlopp för att minska belastningen på miljön.*
- *Mittskåne Vatten ska vid reinvesteringar och investeringar i nya VA-anläggningar aktivt arbeta för innovationstänk för att minska belastningen på recipienterna och för att minska resursanvändningen.*
- *Mittskåne Vatten ska säkra upp befintliga och nya VA-anläggningar från obehörig åtkomst.*
- *Mittskåne Vatten ska bidra till kommunens arbete för ökad säkerhet och beredskap för vattenförsörjningen även i kris.*
- *Mittskåne Vatten ska arbeta för ständiga förbättringar enligt beslutade fokusområden.*

Utbyggnadsstrategi för den allmänna anläggningen

För att möjliggöra utbyggnad i ytterområden samt nyexploatering behöver VA-anläggningen både förnyas och kapaciteten utökas.

Vattenförsörjningen för kommunen behöver förstärkas och en utredning gällande anslutning till Sydsvatten eller förstärkt vattenförsörjning i egen regi pågår och ett politiskt inriktningsbeslut förväntas tas under slutet av 2024. En strategisk utredning har även genomförts avseende de mindre vattenverken i Norra Rörum och Tjörnarp där nedläggning och centralisering av vattenförsörjningen genom anslutning till Karlsviks vattenverk har jämförts med renovering av de befintliga verken. Ett inriktningsbeslut fattades under 2024 om att behålla och rusta upp de befintliga vattenverken.

Ormanäs avloppsreningsverk behöver byggas ut för att säkerställa kapacitet och driftsäkerhet. En förstudie pågår för att ta fram en utbyggnadsplan. Även de mindre avloppsreningsverken i kommunen har ett stort behov av renovering och i vissa fall kapacitetsökning och förbättrad rening i samband med ökade reningskrav. Baserat på en strategisk utredning beslutades under 2024 att behålla även den lokal avloppsvattenreningen i Norra Rörum, Tjörnarp och Snogeröd och därför planeras investeringar för utveckling av avloppsanläggningarna i de mindre orterna.

För driften av anläggningarna är det framför allt stora behov av investering i system för styr-och regler och driftövervakning. Detta både för att klara den dagliga driften, och för att ha tillräcklig information över flöden och kapaciteter på anläggningarna för att bedöma kapacitetsbehov och status på ledningsnät och anläggningar. Sammantaget behövs det mycket stora investeringar i anläggningarna de närmaste åren.

För att klara kommande exploateringar behöver kapaciteten på ledningsnätet inom tätorten analyseras. Uppbyggnad av beräkningsmodeller för samtliga ledningsslag pågår och när de finns på plats kommer behovet av kapacitetsökningar samordnas med behovet av ledningsförnyelse i den löpande investeringsplaneringen.

Det är även viktigt att arbeta för att minska det läck- och dräneringsvatten, så kallat tillskottsvatten, som tillförs ledningsnätet för spillvatten. Det belastar både ledningsnät och reningsverk i onödan och minskar på så sätt kapaciteten, kapacitet som behövs för att möjliggöra kommande exploateringar. I det arbetet kommer även privata fastighetsägare att bli berörda då en hel del av det totala ledningsnätet ligger på privat mark och är därmed fastighetsägarens ansvar.